
**Červený seznam ohrožených druhů
České republiky
Bezobratlí**

Red list of threatened species in the Czech Republic
Invertebrates

JAN FARKAČ, DAVID KRÁL & MARTIN ŠKORPÍK

Praha 2005

Lektorovali:

prof. RNDr. Vítězslav Bičík, CSc.

RNDr. Svatopluk Bílý, CSc.

prof. RNDr. Jan Buchar, DrSc.

Bibliografická citace:

FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.] (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Doporučená citace části:

KUBÍČEK F. & OPRAVILOVÁ V. (2005): Tricladida (trojvětvní), pp. 45-48. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.], Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Vydání první

Praha, 2005

© Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

ISBN 80-86064-96-4

Chrysoidea (zlatěnky)

[třída/class: Insecta; řád/order: Hymenoptera; podřád/suborder: Apocrita;
nadčeleď/superfamily: Chrysoidea]

JAKUB STRAKA

V současné době je známo z České republiky 171 druhů hmyzu z nadčeledi zlatěnkovitých (Chrysoidea). Fauna zlatěnek (Chrysididae) na území České republiky byla již několikrát zpracována. Poprvé v prodromu (BALTHASAR 1946), později pak jako monografie ve fauně ČSR (BALTHASAR 1954). Ostatní čeledi (Bethylidae, Dryinidae, Embolemidae) nikdy nebyly takto podrobně zpracovány. Jediným existujícím seznamem druhů nadčeledi Chrysoidea je „Check-list“ – Bethylidae, Dryinidae, Embolemidae a podčeleď Cleptinae čeledi Chrysididae zpracoval STREJČEK (1989) a ostatní zástupce čeledi Chrysididae zpracoval PÁDR (1989a). V poslední době bylo publikováno několik jednotlivých prací, které rozšiřují nebo potvrzují výskyt druhů v České republice (BATELKA 2001, FARKAČ & TYRNER 2001, HALADA 1992, HALADA & HALADA 1992, PÁDR 1990, 1993, PÁDR & TYRNER 1990, POLÁČEK 1996, STRAKA & FARKAČ 2002, STREJČEK 1993a, TYRNER 1991, 1995, 2001 a VEPŘEK 1994). Klasifikace a nomenklatura níže uvedeného seznamu je přejata z prací STREJČKA (1989), a LINSSENMAIERA (1997) a částečně také z monografie zlatěnek Badenska-Württemberska (KUNZ 1994). České názvy jsou přejaty z „Klíče zvířeny ČSR“ (BOUČEK 1957b).

Živočiškové patřící do čeledi zlatěnkovitých (Chrysoidea) jsou ve všech případech parazitická. Často se jedná o monofágní druhy, které jsou mnohem vzácnější než jejich hostitelé. Nejčastěji parazitují u kříšů (Sternorrhyncha), brouků (Coleoptera), blanokřídlých (Hymenoptera) a motýlů (Lepidoptera). Některé druhy parazitující na skladištních škůdcích jsou většinou synantropní a kosmopolitně rozšířené. Jsou to především zástupci čeledi hbitěnkovitých (Bethylidae). Přirozeně se vyskytující druhy jsou nejvíce koncentrovány v místech výskytu svých hostitelů. Bohužel však bionomii velkého množství druhů vůbec neznáme, a proto jsou jejich nálezy na našem území zcela náhodné a sporé. U řady druhů hbitěnek (Bethylidae) a lapkovitých (Dryinidae) nejsou známa obě pohlaví. Druhy se sporným výskytem a málo známou bionomií nebyly do Červeného seznamu zařazeny. Mezi druhy pro území ČR vymizelé (RE) bylo zařazeno 17 druhů, 29 druhů je zařazeno mezi kriticky ohrožené (CR), 25 druhů je zařazeno mezi ohrožené (EN) a devět druhů bylo zařazeno do kategorie zranitelných druhů (VU).

pro území ČR vymizelé – regionally extinct in CR (RE)

Elampus ambiguus Dahlbom, 1854 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

Elampus pyrosomus (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

Elampus spinus (Lepeletier, 1806) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

Euchroeus purpuratus (Fabricius, 1787) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

Hedychridium femoratum (Dahlbom, 1854) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

Hedychrum chalybaeum Dahlbom, 1854 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Holopyga ferveida (Fabricius, 1781) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysidea pumila (Klug, 1845) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis frivaldskyi Mocsáry, 1882 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis graelsii Guérin, 1842 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis iris Christ, 1791 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis phryne Abeille de Perrin, 1878 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis splendidula Rossi, 1790 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis valida Mocsáry, 1912 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Parnopes grandior (Pallas, 1771) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Pseudospinolia uniformis (Dahlbom, 1854) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Spinolia unicolor Dahlbom, 1831 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

kriticky ohrožený – critically endangered (CR)

Acephalonomia cisidophaga Strejček, 1989 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethyliidae]
Ceratepyris fuscipennis Kieffer, 1905 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethyliidae]
Cleptes aerosus Förster, 1853 – zlatuška [Chrysoidea: Chrysididae]
Dryinus formicarius Latreille, 1804 – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Elampus bidens (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium elegantulum Buysson, 1887 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium integrum (Dahlbom, 1831) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium jucundum Mocsáry, 1889 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium krajnicki Balthasar, 1946 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium monochroum Buysson, 1888 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium purpurascens (Dahlbom, 1854) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium scutellare Tournier, 1878 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychridium zelleri (Dahlbom, 1845) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Holopyga chrysonota (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Holopyga ignicollis Dahlbom, 1854 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis angustifrons Abeille de Perrin, 1878 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis brevitarsis Thomson, 1870 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis cingulicornis Förster, 1853 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis comparata Lepeletier, 1806 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis equestris Dahlbom, 1845 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis fasciata Olivier, 1790 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis grohmanni Dahlbom, 1854 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis chryso stigma Mocsáry, 1889 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis indica Schrank, 1804 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis variegata Olivier, 1790 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysura hirsuta (Gerstäcker, 1869) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysura simplex (Dahlbom, 1854) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysura trimaculata (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Stilbum cyanurum (Förster, 1771) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

ohrožený – endangered (EN)

- Agonatopoides striatus* (Kieffer, 1905) – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Allogonatopus distinguendus (Kieffer, 1905) – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Bethylus arcuatus Kieffer, 1905 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Dicondylus lindbergi Heikenheimo, 1957 – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Dryinus tarraconensis Marshall, 1818 – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Elampus sanzii (Gogorza, 1887) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Glenosema nigra Kieffer, 1906 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Goniozus mobilis Foerster, 1860 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Heterocoelia halidayella (Westwood, 1874) – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Heterocoelia hungarica (Kieffer, 1906) – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Holopyga inflammata (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysididae]
Chrysis angustula Schenck, 1856 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis illigeri Wesmael, 1839 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis inaequalis Dahlbom, 1845 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis longula Abeille de Perrin, 1879 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis marginata Mocsáry, 1889 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis pseudobrevitarsis Linsenmaier, 1951 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis ruddii Shuckard, 1837 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysura cuprea (Rossi, 1790) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Mesitius fuscicornis Kieffer, 1906 – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Mesodryinus niger (Kieffer, 1904) – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Myastrophorus formicaeformis Ruthe, 1856 – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Plastonoxus chittendenii (Ashmead, 1893) – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]
Platygonatopus pedestris (Dahlman, 1818) – lapka [Chrysoidea: Dryinidae]
Pristocera depressa (Fabricius, 1805) – hbitěnka [Chrysoidea: Bethylinidae]

zranitelný – vulnerable (VU)

- Elampus constrictus* (Förster, 1853) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Hedychrum nobile Scopoli, 1763 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis analis Spinola, 1808 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis germari Wesmael, 1839 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis leachi Shuckard, 1837 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Chrysis rutiliventris Abeille de Perrin, 1879 – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Omalus bidentulus (Lepeletier, 1806) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Philoctetes truncatus (Dahlbom, 1831) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]
Pseudomalus violaceus (Scopoli, 1763) – zlatěnka [Chrysoidea: Chrysididae]

One hundred and seventy-one species of the superfamily Chrysoidea are currently known from the Czech Republic. The fauna of Chrysididae of the Czech Republic was several times treated; first in a prodrome (BALTHASAR 1946), later in a monograph within the series “Fauna of the ČSR” (BALTHASAR 1954). The other families (Bethylinidae, Dryinidae, Embolemidae) have never been processed in this detailed manner. The only existing list of species of the superfamily Chrysoidea is a check-list: Bethylinidae, Dryinidae, Embolemidae and subfamily Cleptinae of the family Chrysoidea were treated by STREJČEK (1989), the other species of the family Chrysididae by PÁDR (1989a). Several individual works were recently published, extending or supporting the abundance of species in the Czech Republic (e.g. BATELKA 2001, FARKAČ & TYRNER

2001, HALADA 1992, HALADA & HALADA 1992, PÁDR 1990, 1993, PÁDR & TYRNER 1990, POLÁČEK 1996, STRAKA & FARKAČ 2002, STREJČEK 1993a, TYRNER 1991, 1995, 2001 and VEPŘEK 1994). The classification and nomenclature in the list presented below was used in accordance with STREJČEK (1989), with a work by LINSSENMAIER (1997) and partially also with a monograph of Chrysoidea of Baden-Württemberg (KUNZ 1994). All the species of the superfamily Chrysoidea are parasitic insects. They are frequently monophagous species, which are much rarer than their hosts. They are most frequently parasites of Sternorrhyncha, Coleoptera, Hymenoptera and Lepidoptera. Some species parasitizing on storage pests are mostly synanthropic, with cosmopolite distribution. These are mainly members of the family Bethyloidea. Wild species are most concentrated on sites of the occurrence of their hosts. Bionomy of many species is unfortunately quite unknown and thus, their findings in our country are random and rare. In many species of the families Bethyloidea and Dryinidae, knowledge of both genders is missing. Species with doubtful occurrence and little known bionomy were not included into the Red Data List. Seventeen species were classified as regionally extinct in CR (RE), 30 species as critically endangered (CR), 24 species as endangered (EN) and nine species as vulnerable (VU).